

VALSTYBIŲ EKONOMINĖS POLITIKOS TOBULINIMAS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO SRITYJE AKTYVINANT UŽSIENIO INVESTICIJAS

Kristina ANDRIEŠIŪNAITĖ¹, Jolanta SOLNYŠKINIENĖ²

^{1,2} *Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Verslo vadybos fakultetas, Tarptautinės ekonomikos ir vadybos katedra, Saulėtekio al. 11, LT-10223, Vilnius, Lietuva*
El. paštas: ¹kristina.andriesiunaite@stud.vgtu.lt, ²jolanta.solnyškinienė@vgtu.lt

Santrauka. Įvairių valstybių mokesčių administravimo sistemos formavosi daugelį dešimtmečių. Baltijos valstybių – Lietuvos, Latvijos ir Estijos – integracija į Europos Sąjungą 2004 metais, didėjanti prekybos, gamybos ir mainų globalizacija bei būtinybė gerinti verslo sąlygas įpareigojo šias valstybes tobulinti ir ieškoti efektyvesnių mokesčių administravimo būdų. Kadangi mokesčiai yra būtini, nes tai kiekvienos valstybės ekonominio bei socialinio gyvavimo pagrindas, veiksmingas jų administravimas yra aktuali problema kiekvienai šaliai. Būtent nuo tinkamo (teisingo) mokesčių administravimo priklauso mokesčių apskaičiavimas bei surinkimas. Mokesčių administravimas turi padėti realizuoti mokesčių fiskalinę bei reguliavimo funkcijas, tačiau neturi sudaryti papildomų verslą ribojančių kliūčių sąžiningam verslininkui. Mokesčių administravimo tobulinimas gali padėti efektyviau kovoti ne tik su vengimu mokėti mokesčius, bet ir padėti gerinti jų surinkimą, sudaryti vienodas konkurencijos sąlygas, gerinti verslo aplinką, verslininkų aptarnavimo kokybę ir trukmę.

Reikšminiai žodžiai: ekonominė politika, mokesčiai, Baltijos šalys, administravimas, investicijos.

Įvadas

Ekonominė politika, tai sudėtinė politikos dalis, kuria bandoma daryti įtaką ekonomikai. Savo veiklai, funkcijoms vykdyti valstybė turi sukaupti tam tikrus piniginius išteklius. Svarbiausias ir žinomas nuo seniausių laikų piniginių išteklių šaltinis yra mokesčiai. Dauguma ekonomistų sutinka, kad be mokesčių jokia valstybė nesugebėtų išsiversti. Mokesčiai būtini, nes jie yra ekonominio bei socialinio gyvavimo pagrindas. Jeigu valstybei neužtenka piniginių išteklių išlaidoms padengti, ji yra priversta imti paskolas, už kurias turi mokėti palūkanas, o jų mokėjimo šaltinis taip pat yra surenkami mokesčiai.

Įvairių valstybių mokesčių administravimo sistemos formavosi daugelį dešimtmečių. Baltijos valstybių – Lietuvos, Latvijos ir Estijos – integracija į Europos Sąjungą 2004 metais, didėjanti prekybos, gamybos ir mainų globalizacija bei būtinybė gerinti verslo sąlygas įpareigojo šias valstybes tobulinti ir ieškoti efektyvesnių mokesčių administravimo būdų. Kadangi mokesčiai yra būtini, nes tai kiekvienos valstybės ekonominio bei socialinio gyvavimo pagrindas, veiksmingas jų administravimas yra aktuali problema kiekvienai šaliai. Būtent nuo tinkamai vykdomos (teisingos) valstybės ekonominės politikos mokesčių administravimo klausimais priklauso mokesčių apskaičiavimas bei surinkimas. Mokesčių administravimas turi padėti realizuoti mokesčių fiskalinę bei reguliavimo funkcijas, tačiau neturi sudaryti papildomų verslą ribojančių kliūčių sąžiningam verslininkui. Mokesčių administravimo tobulinimas gali padėti efektyviau kovoti ne tik su vengimu mokėti mokesčius, bet ir padėti gerinti jų surinkimą, sudaryti vienodas konkurencijos sąlygas, gerinti verslo aplinką, verslininkų aptarnavimo kokybę ir trukmę.

Šiame straipsnyje siekiama išanalizuoti pagrindinius Baltijos valstybių mokesčius bei pateikti Lietuvos mokesčių administravimo sistemos trūkumus ir jų šalinimo galimybes.

Tyrimo objektas – Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokesčių administravimas.

Tyrimo tikslas – išnagrinėjus Baltijos valstybių mokesčių prievolių vykdymo skirtumus bei panašumus, pateikti mokesčių administravimo sistemos problemų sprendimų galimybes Lietuvoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. išnagrinėti Baltijos valstybių mokesčių sistemų sandarą;
2. pateikti pagrindinius Baltijos valstybių mokesčius, aptariant pagrindinių mokesčių elementų (objektas, mokėtojai, tarifas) skirtumus ir panašumus;
3. pateikti mokesčių administravimo sistemų problemas ir jų šalinimo galimybes Lietuvoje.

Mokesčių reikšmė, funkcijos ir apmokestinimo principai

Mokesčiai, jų nustatymo metodai ir principai sudaro kiekvienos šalies mokesčių sistemą, kuri yra labai svarbus elementas šalies ekonominiame gyvenime. Kiekvienoje valstybėje apmokestinimo sistema yra savita, skirtinga ir tai lemia daugelis veiksnių, šie veiksniai iš pirmo žvilgsnio nėra akivaizdūs, todėl siekiant atskleisti ypatumus būtina atlikti mokesčių sistemų lyginamąją analizę. Baltijos valstybėse egzistuoja tapatūs pagrindiniai mokesčiai, tačiau yra esminių skirtumų, pagal kuriuos verslo subjektai vienoje ar kitoje šalyje turi geresnes veiklos sąlygas.

Atkūrusios nepriklausomybę Baltijos valstybės pradėjo savarankiškų valstybių formavimą. Mokesčiai yra valstybės gyvavimo pagrindas, todėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos vienas iš svarbiausių ir pirmutinių uždavinių buvo sukurti nepriklausomą ir savarankišką mokesčių sistemą, kuri pamažu būtų tobulinama. Mokesčių sistemų tipus galima išskirti į būdingus unitarinėms valstybėms ir būdingus federacinėms valstybėms. Unitarinėms valstybėms būdingi valstybiniai ir vietiniai mokesčiai. Federacinėms valstybėms būdingi, federaliniai, žemių (valstijų) ir vietiniai mokesčiai.

Baltijos valstybės yra unitarinės valstybės, todėl jų mokesčių sistemas sudaro valstybiniai ir vietiniai mokesčiai. Bendrieji Baltijos valstybių mokesčių sistemų bruožai yra šie:

- valstybės mokesčių pajamų didinimo būdų paieška;
- remiasi tokiais bendraisiais mokesčių sistemos principais, kaip teisingumas, lygybė ir neutralumas, aiškumas, viešumas, administravimo veiksmingumas, elastingumas, tikslingumas, subalansuotas skatinimas, skaidrumas, ekonominis efektyvumas (Mažeika A., 2008).

Apmokestinimo sistemos veiksmingumas labai priklauso nuo mokesčių administratoriaus darbo efektyvumo, jų veiklos sričių ir veiksnių, susijusių su mokesčiais, suderinamumo ir koordinavimo. Visi mokesčiai yra administruojami, o mokesčių administravimas yra sudėtinė kiekvienos valstybės mokesčių sistemos dalis. Baltijos valstybių mokesčių administratoriai šiek tiek skiriasi (žr. 1 lentelę).

Atlikus Baltijos valstybių mokesčių administravimo sistemų analizę galima teigti, kad pagrindinis Lietuvoje galiojančių mokesčių bei įmokų (pridėtinės vertės mokesčio, pelno mokesčio, gyventojų pajamų mokesčio, akcizų, žemės mokesčio, valstybinio socialinio draudimo įmokų ir kt.) administratorius yra Valstybinė mokesčių inspekcija. Valstybinę mokesčių inspekciją sudaro centrinis mokesčių administratorius (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos) ir 10 teritorinių valstybinių mokesčių inspekcijų. Valstybinės mokesčių inspekcijos veiklą bei mokesčių administravimo procedūras reglamentuoja Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. Lietuvos Respublikos muitinė administruoja muitus ir iš dalies pridėtinės vertės mokesťį, taip pat akcizus, kiek tai yra jai pavesta pagal atskirus įstatymus. Muitės veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas. Šios dvi institucijos mokesčių administravimo atžvilgiu yra pavaldžios Lietuvos Respublikos finansų ministerijai ir vykdo jos nustatytą mokesčių politiką. Atkreiptinas dėmesys, kad kartu su Valstybine mokesčių inspekcija mokesčius už valstybinius gamtos išteklius, naftos ir dujų išteklių mokesťį, taip pat mokesčius už aplinkos teršimą administruoja ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos įgaliosios institucijos. Valstybinio socialinio draudimo bei privalomojo sveikatos draudimo įmokas administruoja Valstybinio socialinio fondo valdyba ir jos teritoriniai skyriai, kurios veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Valstybinio socialinio draudimo įstatymas. Baltojo cukraus viršsvorio, kvotinio cukraus gamybos bei papildomo cukraus gamybos mokesčius administruoja Žemės ūkio ministerija.

1 lentelė. Baltijos valstybių mokesčių administravimo institucijos

Mokesčių administravimo institucijos			
Lygiai	Lietuva	Latvija	Estija
I lygis	Finansų ministerija	Finansų ministerija	Finansų ministerija
II lygis	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos	Valstybės pajamų tarnyba (State Revenue Service)	Nacionalinė mokesčių valdyba (National Tax Board)
	Muitinė		Nacionalinė muitų valdyba (National Custom Board)
	Aplinkos ministerija		
	Žemės ūkio ministerija		
III lygis	Lietuvos institucijų teritoriniai skyriai	Teritoriniai skyriai pagal žemes	Estijos institucijų teritoriniai skyriai
IV lygis		Teritoriniai skyriai pagal rajonus	

Latvijoje pagrindinius mokesčius administruoja Valstybės pajamų tarnyba. Ją sudaro teritoriniai skyriai, susiskirstyti į regioninius skyrius (žemes), kurie papildomai susiskirstyti į vietinius skyrius. Valstybės pajamų tarnyba atsakinga už muitų politikos įgyvendinimą, mokesčių administravimą, atlieka finansų policijos vaidmenį bei atsako už korupcijos prevenciją. Šią instituciją sudaro atskiri departamentai.

Estijoje mokesčių administravimo sistema panaši į Lietuvos sistemą. Estijoje, kaip ir Lietuvoje, mokesčių administravimas paskirstytas trim lygiais – pirmasis yra Estijos Respublikos Finansų ministerija, žemesnėje pakopoje yra Nacionalinė maitų valdyba ir Nacionalinė mokesčių valdyba, o trečiajame lygyje - šių valdybų teritoriniai skyriai (administratoriai), kurie veikia pagal apskritis ir kurių funkcija yra tam tikru mastu koordinuoti apskrities valdymą.

Apibendrinus galima teigti, kad Lietuvos ir Estijos mokesčių administravimas yra iš dalies panašus, o Latvijoje skiriasi dėl teritorinių administratorių pasiskirstymo pagal rajonus. Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokesčių administravimo veiksmus koordinuoja aukščiausia atskaitomybės institucija – Finansų ministerija. Lietuvoje ir Estijoje po Finansų ministerijos seka centrinis mokesčių administratorius ir vietiniai mokesčių administratoriai, papildomai kai kuriuos mokesčius koordinuoja Maitinės departamentas ir Nacionalinė maitų valdyba. Latvijoje, visų mokesčių administravimas yra patikėtas vienai institucijai – Valstybės pajamų tarnybai, kuri, lyginant su Lietuva, atlieka ir dalį Specialiųjų tyrimų tarnybos funkcijų. Latvijos mokesčių administravimo sistema sudaryta iš 4 lygių, priešingai nei Lietuvoje ar Estijoje. Latvijoje trečiasis lygis yra išskaidomas į mažesnius teritorinius vienetus, kurie administruoja mokesčius savo veiklos teritorijoje – rajone. Baltijos valstybių mokesčių administravimo sistemoms yra būdingas hierarchinis valdymas, t. y. visos institucijos yra pavaldžios aukštesnio lygio institucijoms.

Mokesčių administravimas yra efektyvus tada, kai jis leidžia panaudoti visus mokesčių šaltinius ir tai atliekama kiek įmanoma mažesnėmis išlaidomis. Mokesčių administravimas yra esminė kiekvienos valstybės funkcija, kurią įgyvendinus užtikrinamas kitų jos funkcijų vykdymas. Tinkamai administruoti mokesčius įmanoma tik įdiegus visapusišką informacinę mokesčių administravimo sistemą (Šapalienė L., 2008).

Atlikus Baltijos valstybių mokesčių analizę galima teigti, jog Lietuvoje ir Latvijoje atskirus mokesčius - tiek valstybinius, tiek vietinius, reguliuoja atskiri įstatymai, tokie kaip: Gyventojų pajamų mokesčio, Pelno mokesčio, Žemės mokesčio įstatymas ir t. t. Atskirą mokesčių reglamentuoja tam tikras įstatymas. Tuo tarpu Estijoje yra išskiriami du pagrindiniai teisės aktai, tai yra Mokesčių įstatymas ir Vietinių mokesčių įstatymas. Baltijos valstybėse pagrindiniai valstybiniai mokesčiai yra tapatūs, tai yra, valstybei mokami tokie patys mokesčiai, tačiau yra ir nežymių skirtumų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Pagrindiniai valstybiniai mokesčiai Baltijos valstybėse

Mokesčiai	Lietuva	Latvija	Estija
Pelno mokestis	Yra	Yra	Yra
Pridėtinės vertės mokestis	Yra	Yra	Yra
Muito mokestis	Yra	Yra	Yra
Akcizų mokestis	Yra	Yra	Yra
Azartinių lošimų mokestis	Yra	Yra	Yra
Sunkiasvorių krovinių transporto priemonių mokestis	Nėra	Nėra	Yra

4 lentelė. Baltijos valstybių pagrindiniai renkami netiesioginiai mokesčiai

Mokestis	Lietuva	Latvija	Estija
Pridėtinės vertės mokestis	yra	yra	yra
Akcizai	yra	yra	yra
Muitai	yra	yra	yra

Tuo tarpu vietiniai mokesčiai Baltijos valstybėse skiriasi žymiai labiau. Pavyzdžiui, Lietuvoje prie vietinių mokesčių yra priskiriami gyventojų pajamų mokestis, žemės mokestis, valstybinės žemės ir vandens telkinių nuomos mokestis, nekilnojamojo turto mokestis, vietinės rinkliavos ir t. t. Estijoje vietiniai mokesčiai yra tokie kaip: prekybos mokestis, laivų mokestis, reklamos mokestis, kelių ir gatvių uždarymo mokestis, autotransporto priemonės mokestis, gyvulių mokestis, pramogų mokestis, automobilių stovėjimo vietų mokestis. Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje labiausiai skiriasi vietiniai mokesčiai. Panaši situacija yra ir kitose Europos Sąjungos valstybėse.

Atskirose šalyse yra skirtinga vietinių mokesčių sistema. Tačiau didžiąją ir lemiamą reikšmę formuojant šalies biudžetą turi valstybiniai mokesčiai ir jie visose šalyse beveik nesiskiria.

Pagal mokesčių surinkimo į biudžetą būdą mokesčiai skirstomi į tiesioginius ir netiesioginius. Atlikus Baltijos vastybėse tiesioginių mokesčių analizę matyti, kad pagrindinių tiesioginių mokesčių klasifikacija šiek tiek skiriasi (žr. 3 lentelę).

Išanalizavus Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokesčines sistemas galima išsirti tris pagrindinius netiesioginius mokesčius, mokamus Baltijos valstybėse (žr. 4 lentelę).

Netiesioginiai mokesčiai sudaro didžiąją dalį valstybės biudžeto pajamų, jie Baltijos valstybėms yra labai svarbūs. Pagal 2013 metų pateiktus Finansų ministerijos duomenis, Lietuvoje pridėtinės vertės mokestis sudarė 43,4 %, o akcizas 16,5 % nacionalinio biudžeto pajamų, o tai yra daugiau nei pusė viso biudžeto pajamų.

Baltijos valstybių pagrindinių tiesioginių mokesčių analizė

Tiesioginiai mokesčiai nustatomi turtui ir pajamoms. Mokesčio mokėtojas mokestį už apmokestinimo objektą sumoka pats. Dažniausiai tai yra reguliarus mokestis, kaip, pvz., pelno mokestis, kurį privalo mokėti tiek Latvijos, tiek Lietuvos, tiek Estijos juridiniai vienetai, gaunantys pelną, ar gyventojų pajamų mokestis, kurį moka visi gyventojai, gaunantys pajamas. Analizuojant Baltijos valstybių tiesioginius mokesčius, būtina paminėti ir Europos Sąjungos mokesčių harmonizavimo poziciją tam tikrų mokesčių atžvilgiu. Viena iš tiesioginių mokesčių harmonizavimo krypčių yra dvigubo apmokestinimo išvengimas. Jis atsiranda dėl to, kad pajamos ar pelnas yra apmokestinami arba pagal jų šaltinio vietą arba pagal rezidavimo vietą, jeigu asmens pajamų gavimo vieta ir rezidavimo vieta nesutampa, tai jis moka mokesčius valstybėje, kurioje reziduoja arba valstybėje, kurioje gauna pajamas.

Pelno mokestis priskiriamas prie tiesioginių mokesčių, kurį moka visi Lietuvos ir užsienio vienetai. Lietuvos vieneto mokesčio bazė yra visos Lietuvos Respublikoje ir užsienio valstybėse uždirbtos pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje ir ne Lietuvos Respublikoje bei pajamos, gautos per Lietuvos vieneto nuolatines buveines, esančias Europos ekonominės erdvės valstybėse arba valstybėse, su kuriomis Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis. Užsienio vieneto pelno mokesčio bazė yra užsienio vieneto per nuolatines buveines Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomos veiklos pajamos ir ne per nuolatines buveines Lietuvos teritorijoje gautos pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje. Lietuvos vienetų, užsienio vienetų nuolatinių buveinių apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 15 % mokesčio tarifą (žr. 5 lentelę). Tuo tarpu vienetų, kurių per mokestinį laikotarpį daugiau kaip 50 % pajamų sudaro pajamos iš žemės ūkio veiklos, įskaitant kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) pajamas už parduotus įsigytus iš savo narių šių narių pagamintus žemės ūkio produktus, apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 5 % mokesčio tarifą. Pelno mokesčio nemoka: biudžetinės įstaigos; Lietuvos Bankas; valstybė ir savivaldybės; valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, tarnybos ar organizacijos; Europos ekonominių interesų grupės.

Estijoje pelno mokestis yra ypatingas, nes jį įmonės moka tik tuo atveju, jei pelnas paskirstomas tarp savininkų ir akcininkų, t.y. pelnas apmokestinamas tik tada, kai išmokami dividendai. Pelnas neapmokestinamas, jei jis reinvestuojamas į gamybą. Estijos bendrovės ir užsienio subjektų (įskaitant filialus) įstaigos moka tik nuo paskirstyto pelno, įskaitant dividendus ir kitas pelno išmokas, dovanas, reprezentacijos išlaidas ir išlaidas ir mokėjimus, nesusijusius su verslu. Įmonės pelno mokestis yra 21 %. Lėšų pervedimas iš nuolat Estijoje esančios įstaigos į jos pagrindinę būstinę arba kitiems Estijoje nuolat negyvenantiems asmenims yra laikomas pelno persikirstymu. Bendrąjį 21 % įmonės pelno mokestį papildomai moka dividendus gavę Estijoje nuolat negyvenantys asmenys, išskyrus atvejus, kai ne Estijoje reziduojančiam juridiniam asmeniui priklauso ne mažiau kaip 15 % dividendus mokančios Estijos bendrovės akcijų. Įmonės pelno mokestis mokamas kas mėnesį.

5 lentelė. Baltijos valstybių pelno mokesčio tarifai 2000–2014 m.

Metai		2000	2012	2013	2014
Dydis	Valstybė				
Pagrin- dinis tarifas (%)	Lietuva	24	15	15	15
	Latvija	25	15	15	15
	Estija	26	21	21	21

Latvijoje pelno mokesčio objektas yra apmokestinamosios pajamos, gautos per apmokestinamąjį periodą Latvijoje ir užsienio valstybėse, taip pat gautos pajamos iš nuolatinių atstovybių, nepriklausomai nuo Latvijoje nustatyto apmokestinamojo periodo, užsienio valstybėse. Latvijoje pelno mokesčio tarifas siekia 15 %. Mokesčio

mokėtojai yra įmonės, kurios vykdo komercinę veiklą; įstaigos, finansuojamos iš valstybės ar savivaldos valdžios biudžeto ir vykdančios ekonominę veiklą; užsienio įmonės, fiziniai asmenys ir ne rezidentai, taip pat nuolatinės atstovybės. Įmonių pelno mokesčio nemoka: fiziniai asmenys, institucijos, finansuojamos iš valstybės ir savivaldybės biudžetų, privatus pensijų fondai, visuomeninės organizacijos, religinės organizacijos, amatų profesinės sąjungos ir politinės partijos bei žemės ūkio, žuvininkystės įmonės.

Apibendrinus galima teigti, kad Latvijoje ir Lietuvoje, 2014 m. pelno mokesčio tarifas siekia 15 % ir gerokai nusileidžia Europos Sąjungos vidurkiui – 23,5 %. Palyginimui, Euro zonoje mažesni pelno mokesčio tarifai galioja tik Airijoje ir Kipre – po 12,5 %. Tuo tarpu Estijoje pelno mokesčio tarifas siekia 21 % ir yra net 6 procentiniais punktais didesnis, nei Lietuvoje ar Latvijoje. Auksčiausi pelno mokesčio tarifai, nagrinėjamosiose Baltijos valstybėse buvo 2000 metais. Latvijoje 2000 m. pelno mokesčio tarifas buvo net 10 procentinių punktų didesnis, nei 2014 m. Lietuvoje 9, Estijoje 5 procentiniais punktais. Pelno mokestis visose Baltijos valstybėse patenka į kiekvienos valstybės nacionalinį biudžetą. Kadangi pelno mokestis renkamas nuo juridinių asmenų pelno, pelno mokesčio tarifo dydis daro įtaką žmogaus motyvacijai dirbti, prekių ir paslaugų kūrimo kaštams, investicinių lėšų kaupimui, o tarptautiniu aspektu – šalies konkurencingumui ir investiciniam patrauklumui. Didelis mokesstinis tarifas skatina verslo subjektus ieškoti būdų kaip išvengti mokesčio mokėjimo.

Kaip ir Lietuvoje, taip ir Latvijoje bei Estijoje darbo pajamos yra apmokestinamos valstybinio socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo įmokomis. Socialinės apsaugos sistema Lietuvoje susideda iš: pensijų, ligos ir motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo bei sveikatos draudimo. Socialinis draudimas apima visus Lietuvos dirbančius gyventojus, o daugiau nei ketvirtadalis gauna jo mokamas išmokas. Valstybinio socialinio draudimo tikslas yra garantuoti pajamas apdraustiesiems netekus dirbimumo dėl ligos, motinystės, senatvės, invalidumo ir kt. R. Mituzienė (2011) išskiria šiuos socialinio draudimo įmokų mokėtojus: darbdaviai (draudėjai), darbuotojai (apdraustieji), savarankiškai dirbantys asmenys (draudėjai). Lietuvoje socialinio draudimo apmokestinamos pajamos yra su darbo santykiais susijusios pajamos ir savarankiškai dirbančių asmenų pajamos. Lietuvos socialiniam mokesčiui yra nustatyti 2 tarifai: vienas skirtas darbdaviams (draudėjai), o kitas darbuotojams (apdraustieji). Draudėjų bendrasis valstybinio pensijų, ligos ir motinystės, nedarbo socialinio draudimo ir sveikatos draudimo įmokų tarifas (be nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo) yra 31 %. Estijoje darbo pajamoms taikomas socialinis mokestis, kuris yra mokamas darbdavio už kiekvieną darbuotoją nuo priskaičiuoto darbo užmokesčio (neatskaičiavus mokesčių). Šio mokesčio pajamomis finansuojamas sveikatos ir pensijų draudimas. Skirtingai nei Lietuvoje ir Latvijoje, socialinį mokesčių moka tik darbdavys. Estijoje taikomas socialinio mokesčio tarifo dydis yra 33 %, iš kurių 20 % sudaro pensijų draudimo įmokos, 13 % – sveikatos draudimo įmokos.

Apibendrinant galima pastebėti, kad įmokos visose trijose Baltijos valstybėse skiriasi. Didžiausias bendras socialinio mokesčio tarifas yra Lietuvoje (40 %), o mažiausias Estijoje – 33 %. Latvijoje taikomos privalomojo socialinio draudimo įmokos, Estijoje – socialinis mokestis, finansuojantis sveikatos ir pensijų draudimą, tuo tarpu Lietuvoje – valstybinio socialinio draudimo bei privalomojo sveikatos draudimo įmokos. Kiekviena iš minėtųjų įmokų skiriasi ne tik pavadinimais, tačiau ir įmokų mokėtojais bei tarifų dydžiais.

Baltijos valstybių pagrindinių netiesioginių mokesčių analizė

Netiesioginiams mokesčiams priskiriami mokesčiai už prekes ir paslaugas, sumokami per prekės kainas ar įtraukiami į tarifus. Netiesioginiai, tai tokie mokesčiai, kurių reali mokėjimo našta atsižvelgia galutiniam vartotojui, t.y. daugiau ant gyventojų pečių, nors juos formaliai moka verslo įmonės. Pavyzdžiui, akcizus moka alkoholinių gėrimų gamintojai, o iš tiesų juos sumoka šių gėrimų vartotojai. Tas pats ir su degalais ar pridėtinės vertės mokesčiu. Ta pati prekė gali būti apmokestinama tiek akcizais, tiek pridėtinės vertės mokesčiu. Netiesioginių mokesčių grupei dar priklauso muitai, rinkliavos ir kiti mokesčiai.

Pridėtinės vertės mokestis yra vienas iš vartojimo mokesčių. PVM objektas yra pridedamoji vertė, kurią gamintojas, prekybininkas prideda prie įsigytų žaliavų, prekių ar paslaugų vertės, kad sukurtų naują gaminį ar paslaugą. Kiekvieną kartą perkant jis atsispindi pirkimo kainoje. PVM yra lengva surinkti, nes jis įvedamas gamybos pradžioje, kur jį galima lengvai nustatyti ir kontroliuoti, o paskui jis pats save kontroliuoja. Tikroju mokėtoju tampa perkantis prekes ar paslaugos galutinis vartotojas. Mituzienės (2011) nuomone, didesni pajamų mokesčiai neskatina įmonių veiklos, o vartojimo mokesčiai priešingai, skatina šalies ekonomiką. Lietuvoje nuo 2009 m. yra įvestas standartinis 21 % PVM tarifas, tačiau yra ir lengvatiniai 5 % bei 9 % tarifai.

Lengvatinis 9 % PVM tarifas taikomas:

- knygoms ir neperiodiniams informaciniams leidiniams;
- laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams, išskyrus erotinio ir (ar) smurtinio pobūdžio arba profesinės etikos nesilaikančius leidinius;

- keleivių vežimo Susisiekimo ministerijos ar jos įgaliotos institucijos arba savivaldybių nustatytais reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms, taip pat šiame punkte nurodytų keleivių bagažo vežimo paslaugoms.

Apmokestinamąją vertę Lietuvoje, nuo kurios turi būti apskaičiuotas PVM, sudaro atlygis (išskyrus patį PVM), kurį gavo arba turėjo gauti prekių teikėjas arba paslaugos teikėjas (pardavėjas). Į apmokestinamąją vertę yra įtraukiami:

- visi mokesčiai ir rinkliavos išskyrus patį PVM;
- su prekės tiekimu arba paslaugos teikimu susijusių ir pirkėjui tenkančių išlaidų vertė;
- bet kurios subsidijos ar dotacijos, turinčios įtakos galutinės prekės arba paslaugos kainai.

Estijoje PVM mokamas, kai tiekiamų prekių (išskyrus importą) vertė viršija 16000 EUR per metus. Bet kuris asmuo, Estijoje užsiimantis ekonomine veikla, pridėtinės vertės mokestį gali mokėti savanoriškai. Mokestis mokamas nuo visų Estijoje apyvartoje esančių prekių ir paslaugų, importuojamų prekių ir paslaugų. Pridėtinė vertės mokesčio dydis yra 20 %. Už knygas, laikraščius, vaistus ir nakvynę mokamas sumažintas 15 % mokestis. Nulinis mokesčio tarifas (kaip ir Lietuvoje) mokamas už eksportą, laivus ir orlaivius (įskaitant įrengimus ir kurą), naudojamus tarptautinėse linijose, prekes ir paslaugas tiekiamas suvartoti laivuose ir orlaiviuose. Pridėtinės vertės mokestis nemokamas už pašto, medicinos, socialines, draudimo, vaikų apsaugos paslaugas, sergančių, sužeistų arba neįgaliųjų asmenų pervežimą, nekilnojamąjį turtą (pardavimas, lizingas, nuoma).

Pagal Latvijos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą PVM objektas yra sandoriai atlikti per ekonominę veiklą, kuriems tenka PVM: prekių tiekimo, vidaus vartojimui, paslaugų teikimo vartojimui bei vidaus vartojimui, įskaitant ir importuotas prekes. Latvijoje pridėtinės vertės mokestis dydis yra 21 %, taip pat yra nustatyti lengvatiniai 10 % ir 0 % tarifai. Mokesčio mokėtojai apibrėžiami, kaip fiziniai, juridiniai asmenys arba asmenų grupės, kurie yra saistomi sutarties ar susitarimo, arba atstovų šiose grupėse, kurie yra įregistruoti Valstybės pajamų tarnybos Registre, kaip PVM mokėtojai.

Analizės metu buvo nustatyta, kad PVM tarifai Baltijos valstybėse yra panašūs ir visose valstybėse egzistuoja lengvatiniai tarifai. Lietuvos Respublikoje yra nustatytas standartinis 21 % tarifas bei lengvatiniai 5 ir 9 % PVM tarifai. 0 % PVM tarifas yra taikomas eksportuojant prekes (Bendrijos viduje ir už Bendrijos ribų). Lietuvoje 5 % PVM tarifas taikomas visiškai ar dalinai kompensuojamiesiems vaistams, 9 % tarifas yra taikomas knygoms ir neperiodinės informacijos leidiniams. Estijoje yra nustatytas 20 % standartinis tarifas ir 0 % tarifas, kuris taikomas tokiu pat aspektu kaip ir Lietuvoje. 9 % tarifas taikomas knygoms, vaistams ir medicinos įrangai asmeniui naudojimui su negalia, apgyvendinimo paslaugos su pusryčiais, išskyrus bet kokias paslaugas ar prekes, pridedamose prie tokių paslaugų. Latvijoje egzistuoja 21 % standartinis tarifas bei sumažintas 10 % tarifas, kuriu apmokestinami atitinkami medicinos prietaisai, specializuotos prekės kūdikiams, šildymas, gamtinės dujos, elektros energija ne komerciniais tikslais ir t. t. Be to, Latvijoje, kaip ir Lietuvoje ar Estijoje, yra taikomas 0 % PVM tarifas

Lietuvos mokesčių administravimo sistemos problemų sprendimų galimybės

Mokesčių administravimas yra viena iš tokių viešojo sektoriaus funkcijų, kuri daro įtaką verslo raidai, investicijoms bei kasdieniniam piliečių gyvenimui. Mokesčių administravimo sistema turi būti suformuota taip, kad skatintų veiklą, naujų įmonių steigimą bei didintų užsienio investicijas. Valstybės biudžeto įplaukos tiesiogiai priklauso nuo veiksmingo pajamų administravimo. Neefektyvus mokesčių administravimas sąlygoja ne tik įplaukų mažėjimą, bet ir supriešina visuomenę, kuri pradeda ieškoti galimybių kaip išvengti mokesčių prievolių vykdymo.

Kaip teigia Gill (2003), mokesčių administravimo kokybė daro įtaką investiciniam klimatui. Nei viena pasaulio valstybė, ne išimtis ir Lietuva, neturi tobulo mokesčių administravimo sistemos. Baurer (2005) teigimu, mokesčių administratorius turi stiprinti savo, kaip pagalbininko ir švietėjo, vaidmenį, o svarbiausias jo tikslas – skatinti savanorišką mokesčių įstatymų laikymąsi ir mokesčių mokėjimą.

Suvokimas, kad jokia mokesčių reforma negali būti vykdoma be sėkmingo mokesčių administravimo tobulinimo, skatina valstybes skirti kuo daugiau dėmesio mokesčių administravimo gerinimui. Lietuvos mokesčių administravimo sistemos tobulinimo pagrindinis tikslas yra pertvarkyti mokesčių administravimą Lietuvoje taip, kad įtaka rinkai, jos subjektui ir mokesčių administravimo išlaidoms būtų mažiausia. Lietuva privalo stiprinti mokesčių administravimo sistemą, siekdama užtikrinti biudžeto pajamas, būtinas valstybės funkcijoms vykdyti. Gerinant Lietuvos mokesčių administravimo sistemą, būtina tobulinti esamą sistemą. Atsižvelgiant į atliktos analizės rezultatus, siūlomas toks Lietuvos mokesčių administravimo sistemos tobulinimo kryptys:

- mokesčių administratorių informacinės sistemos tobulinimas;
- mokesčių rūšių skaičiaus mažinimas;

Siekiant mokesčių administravimo sistemų tobulinimo, galima būtų diegti „Išmaniają elektroninių kasos aparatų sistemą“, kuri ne tik leistų mokesčių administratoriui internetiniu režimu gauti duomenis apie verslininko vykdomas operacijas, bet ir panaikintų prievolę verslui pildyti kasos žurnalus, įvairias ataskaitas ir generuotų preliminaras mokėtojų deklaracijas. Preliminariais ekspertų skaičiavimais mokesčių administravimo sistemos (toliau – MAS) tobulinimas šia kryptimi leistų sutaupyti verslui sąnaudas, skirtas mokesčiams apskaičiuoti bei sumokėti, be to, Lietuvos valstybės mokesstinės pajamos padidėtų apie 1,5 mlrd. Lt. („Verslo žinios“, 2014). Vyriausybės duomenimis, bendra sistema sujungtų išmaniąsias elektroninių kasos aparatų, elektroninių faktūrų, elektroninių važtaraščių sistemas, standartizuoto audito failo sistemą, akcizinių prekių apskaitos ir rizikos valdymo sistemas. MAS, bendradarbiaujant su tabako gamintojais, leis identifikuoti legalioje ir šesėlinėje rinkoje parduodamų gaminių kilmę. Bet kuriuo metu bus galima stabdyti nelegalios produkcijos kontrabandą, o gamintojai bus įpareigoti iškart nutraukti bendradarbiavimą su tokiais tiekėjais. MAS padėtų ne tik pritraukti papildomų lėšų į Lietuvos nacionalinį biudžetą, bet taip pat padėtų kovoti su nelegalia prekyba.

Mokesčių rūšių skaičius yra vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių pajamų surinkimo sudėtingumą. Yra pripažinta, kad geriau turėti mažiau mokesčių su platesne apmokestinamąja baze, nei daugiau mokesčių rūšių su siaura apmokestinamąja baze. Šiuo metu Lietuvoje galioja 23 mokesčių rūšys, o tai rodo, jog Lietuvos mokesčių administravimas yra sudėtingas, dėl įvairių mokesčių įstatymų, aktų ar nutarimų. Mažinant mokesčių rūšių skaičių būtų mažinamos mokesčių administravimo išlaidos, kurios apima ne tik mokesčių administravimą, bet ir mokesčių mokėtojų darbo, laiko ir pinigų sąnaudas, skiriamas mokesčiams apskaičiuoti bei sumokėti. Pavyzdžiui, galima būtų sujungti žemės mokestį su nekilnojamojo turto mokestiu, gyventojų pajamų mokestį su paveldimo turto mokestiu, privalomojo sveikatos draudimo ir valstybinio socialinio draudimo įmokas. Dėl vienos mokesstinės bazės sujungus ir supaprastinus administruojamus mokesčius, Lietuvos mokesčių administravimo sistema taptų daug paprastesnė ne tik mokesčių administratoriams atliekant savo funkcijas, bet ir mokesčių mokėtojams.

Apibendrinus galima teigti, jog mokesčių administravimo sistema turi būti suformuota taip, kad darytų teigiamą įtaką verslo raidai, investicijoms bei kasdieniniam piliečių gyvenimui. Kadangi valstybės biudžeto įplaukos tiesiogiai priklauso nuo veiksmingo pajamų administravimo, neefektyvus mokesčių administravimas sąlygoja ne tik įplaukų mažėjimą, bet ir supriešina visuomenę, kuri pradeda ieškoti galimybių kaip išvengti mokesčių prievolių vykdymo. Tam, kad į biudžetą būtų surinkama kuo daugiau pajamų, lyginant su potencialia mokesčių baze, mokesčių administratorius turi siūlyti ir teikti mokesčių mokėtojams nešališką bei geranorišką pagalbą, gerinti mokesčių administravimo aplinką, skatinti savanoriškai ir sąžiningai mokėti mokesčius. Efektyvus mokesčių administravimas, mokesčių aiškumas ir paprastumas skatins mokesčių mokėtojus neslėpti pajamų, laiku mokėti mokesčius, kartu bus pasiektas teigiamas grįžtamasis ryšys – mokesčių administratoriui bus sudarytos sąlygos surinkti kuo daugiau pajamų, būtinų valstybės funkcijoms vykdyti.

Išvados

Mokesčių administravimas yra viena iš tokių viešojo sektoriaus funkcijų, kuri daro įtaką verslo raidai ir kasdieniniam piliečių gyvenimui. Mokesčių administravimo sistema turi būti suformuota taip, kad skatintų veiklą, naujų įmonių steigimą bei didintų užsienio investicijas. Valstybės biudžeto įplaukos tiesiogiai priklauso nuo veiksmingo pajamų administravimo. Neefektyvus mokesčių administravimas sąlygoja ne tik įplaukų mažėjimą, bet ir supriešina visuomenę, kuri pradeda ieškoti galimybių kaip išvengti mokesčių prievolių vykdymo.

Kaip teigia Gill (2003), mokesčių administravimo kokybė daro įtaką investiciniam klimatui. Nei viena pasaulio valstybė, ne išimtis ir Lietuva, neturi tobulo mokesčių administravimo sistemos. Baurer (2005) teigimu, mokesčių administratorius turi stiprinti savo, kaip pagalbininko ir švietėjo, vaidmenį, o svarbiausias jo tikslas – skatinti savanorišką mokesčių įstatymų laikymąsi ir mokesčių mokėjimą.

Suvokimas, kad jokia mokesčių reforma negali būti vykdoma be sėkmingo mokesčių administravimo tobulinimo, skatina valstybes skirti kuo daugiau dėmesio mokesčių administravimo gerinimui. Lietuvos mokesčių administravimo sistemos tobulinimo pagrindinis tikslas yra pertvarkyti mokesčių administravimą Lietuvoje taip, kad įtaka rinkai, jos subjektui ir mokesčių administravimo išlaidoms būtų mažiausia. Lietuva privalo stiprinti mokesčių administravimo sistemą, siekdama užtikrinti biudžeto pajamas, būtinas valstybės funkcijoms vykdyti bei sudarydama palankias sąlygas tiesioginėms užsienio investicijoms. Gerinant Lietuvos mokesčių administravimo sistemą, būtina tobulinti esamą sistemą. Atsižvelgiant į atliktos analizės rezultatus, siūlomas toks Lietuvos mokesčių administravimo sistemos tobulinimo kryptys:

- mokesčių administratorių informacinės sistemos tobulinimas;
- mokesčių rūšių skaičiaus mažinimas.

Apibendrinus galima teigti, jog efektyvus mokesčių administravimas, mokesčių aiškumas ir paprastumas skatins mokesčių mokėtojus neslėpti pajamų, laiku mokėti mokesčius, kartu bus pasiektas teigiamas grįžtamasis

ryšys – mokesčių administratoriui bus sudarytos sąlygos surinkti kuo daugiau pajamų, būtinų valstybės funkcijoms vykdyti.

Literatūra

- Baurer, L. I. 2005. Tax Administrations and Small and Medium Enterprises (SMEs) in Developing Countries. Small and Medium Enterprise Department, World Bank Group. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ifc.org/ifcext/sme.nsf/pdf>>
- Bivainis J. Skačkauskienė I., 2009, Kompleksinio mokesčių sistemų vertinimo rodiklių schema // Verslas: teorija ir praktika, VGTU, 299-307 p.
- Buškevičiūtė, E., 1998, Valstybės mokesčių sistema, Kaunas : Technologija. 221 p.
- Buškevičiūtė, E., 2003, Mokesčių sistema, Kaunas : Technologija. 331 p.
- Buškevičiūtė, E., 2005, Mokesčių sistema, Kaunas : Technologija. 337 p.
- Buškevičiūtė, E., 2006, Viešieji finansai, Kaunas : Technologija. 463 p.
- Estonian Taxes and Tax Structure. 2013. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<http://www.slideshare.net/rahamin/estonian-taxes-and-tax-structure-2013?ref=http%3A%2F%2Fwww.fin.ee%2Ftax-policy>>
- EURES Lietuva. Estija bendra informacija. 2014. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.ldb.lt/eures/index.aspx?page=/lt/gyvenimo_darbo_salygos/kitu_saliu_gyvenimo_ir_darbo_salygos/estija/>
- EURES Lietuva. Latvija bendra informacija. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://www.ldb.lt/eures/index.aspx?cmp=pagedisplay&page_id=414>
- Eurostat. Taxation trends in the European Union. 2012. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2012/booklet.pdf>
- Gill, B. J. (2003). The Nuts and Bolts of Revenue Administration Reform. World Bank Organization. Prieiga per internetą: <<http://siteresources.worldbank.org/INTTPA/Resources/NutsBolts.pdf>>
- Krumplytė J., 2009. Šešėlinės ekonomikos padarinys – šalies mokesčiai nuostoliai, Mokslas – Lietuvos ateitis 38. Vilnius: VGTU, 38-41 p..
- Latvijos mokesčių administravimo įstatymas. 2012. Prieiga per internetą: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=33946&version_date=01.04.2012>
- Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Lietuvos šešėlinė ekonomika. 2013. Prieiga per internetą: <http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/lietuvos_seseline_ekonomika_2_penktadalis_lietuvos_darbo_rinkos_seselyje/6930>
- Lietuvos Respublikos ambasada Taline. Verslo aplinka. 2014. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<http://ee.mfa.lt/index.php?3654987877>>
- Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. Aktuali redakcija. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=468559>
- Matuliauskas A., Investicijų tranzitas, IQ, 2012. 44-46 p.
- Mažeika, A., 2008, The influence of the taxation system on small and medium – sized businesses Vilnius. 41 p.
- Medelienė, A., 2011, Mokesčių teisė, Vilnius : Registrų centras. 759 p.
- Meidūnas V., Puzinauskas P., 2001, Mokesčiai: teorija, vaidmuo, raida, , 64 psl.
- Mituzienė, R., 2011, Lietuvos mokesčių sistema, Šiauliai : Šiaulių valstybinė kolegija. 230 p.
- Mokesčiai – gelbėtojai. 2014. iš Verslo žinios [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<http://www.verslozinios.lt/?PublicationId=76c30183-8463-4e62-a8b8-a7a273fc39d6&ref=sectlist#ixzz330yu47S9y>>
- Mokesčiai Latvijoje. Prieiga per internetą: <<http://www.minibiuras.lt/mokesciai-latvijoje.html>>
- Puzinskaitė E., 2012, Mokesčių teisės sistema ir apmokestinimo principai, Mykolo Romerio universitetas. 676-695 p.
- Stačiokas, R., 2004, Mokesčiai: teorija ir praktika, Kaunas : Technologija. 196 p.
- Šapalienenė, L., 2008, Lietuvos mokesčių sistema: teoriniai ir praktiniai pagrindai, Vilnius : Mokesčių srautas. 159 p.
- TAXATION report. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/02_taxation.pdf>
- Taxation trends in the European Union. 2013 [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-13-001/EN/KS-DU-13-001-EN.PDF>
- Valstybinės mokesčių inspekcijos kokybės politika. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<http://www.vmi.lt/cms/documents/10162/80851818-55a1-4ae9-89f4-80eb2f7cd77d>>
- Vizbarienė, R. 2014. Kaip surinkti 1,5 mlrd. Lt mokesčių, iš Verslo žinios [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<http://www.verslozinios.lt/?PublicationId=9387bd78-e39f-4ad1-bdf7-93dca24494fc&ref=sectlist#ixzz332qdRwJ7>>

ECONOMIC STATES POLICY DEVELOPMENT TAX ADMINISTRATION AREA IN ACTIVATION OF FOREIGN INVESTMENT

Kristina ANDRIEŠIŪNAITĖ, Jolanta SOLNYŠKINIENĖ

Summary

The Baltic countries' tax system is similar in its structure, but differ in their legal reglamentation and tax base. Although the tax classification is identical, but there are charges, which are limited to one country or another. Analysis showed that in Lithuania, Latvia and Estonia are collected the same basic rights, but differ in their rates,

the preferences and tax base. The Baltic countries joining the European Union joined the European Union's fiscal framework, and undertook to harmonize the tax and fiscal systems. Analysis showed that Lithuania, Latvia and Estonia have different perceptions and use European Union legislation. The paper presented the analysis to determine the differences and the reasons why this is so, what is causing the legal and economic consequences for businesses and governments. European Union legislation in the Baltic countries, prospects for the composition analysis showed, that Lithuania, Latvia and Estonia, in close cooperation with each other, voluntary and conscious in the same way, and through European Union legislation, establish a common market based on law. This would result in better operating conditions for businesses, stimulate the economy, reduce unemployment, which will allow the parties to the tax system in to the state budget to accumulate more wealth.

Keywords: taxes, the Baltic countries, administration, investment, economic policy